

Kaasav kultuur ja juhi roll

Margus Pedaste ja Tiina Kivirand

Tartu Ülikool, haridusteaduste instituut

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

Kuidas on kaasav kultuur koolides
ja lasteaedades rakendunud?

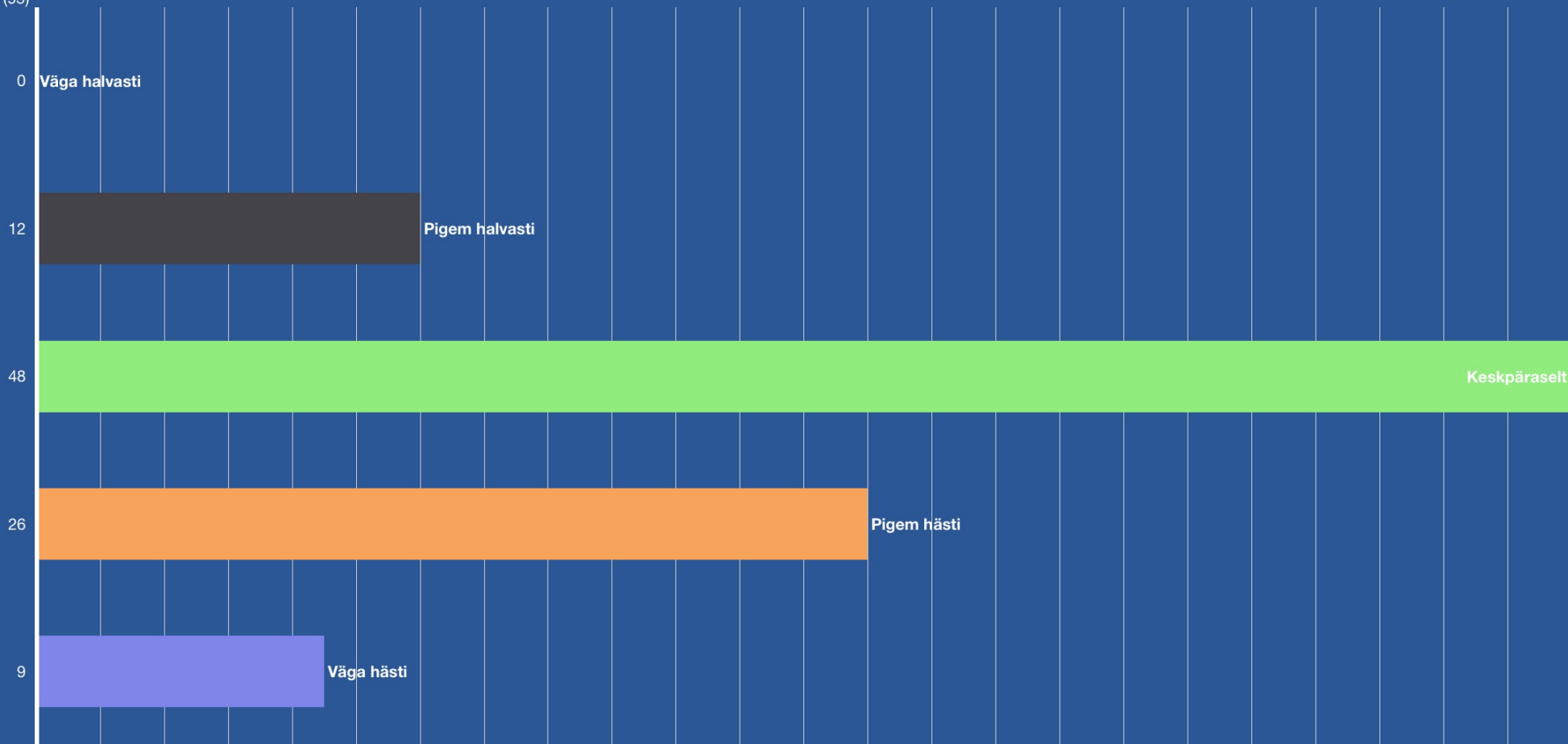
Kui hästi on kaasav haridus rakendunud **Sinu** koolis või lasteaias (või selles, mida kõige paremini tunned)?

- Väga halvasti
- Pigem halvasti
- Keskpäraselt
- Pigem hästi
- Väga hästi

1. Kui hästi on kaasav haridus rakendunud Sinu koolis või lasteaias (või selles, mida kõige paremini tunnend)?

Number of answers (95)

Jätkuküsimus

Neile, kelle hinnangul on see hästi rakendunud

- Mis on võimaldanud kaasava hariduse põhimõtete head rakendumist?

Neile, kelle hinnangul ei ole see hästi rakendunud

- Mis on takistanud kaasava hariduse põhimõtete head rakendumist?

Arutelu

Mis toetab ja mis takistab?

1. Harjumuspärased praktikad
2. Diferentseerimisvõimalused
3. Toetussüsteemid (sh inimesed)
4. Visioon

School leaders' ??? is the strongest predictor of their attitudes towards inclusive education practice

Margus Pedaste , Äli Leijen , Tiina Kivirand, Pille Nelis and Liina Malva

Institute of Education, University of Tartu, Tartu, Estonia

ABSTRACT

School leaders have an important role in supporting implementation of inclusive education practices in schools. Therefore, it is necessary to understand how school leaders' attitudes towards inclusive education are formed. We used the Attitudes Toward Inclusive Education Scale that was developed to measure different facets of attitudes towards inclusive education *for all* students. The instrument was completed by 301 school leaders in Estonia. Three factors describing attitudes in facets of inclusive education practices, vision, and supports were distinguished. Structural Equation Modelling revealed that school leaders' practices towards implementing inclusive education approaches are driven more strongly by their vision than the support available to them, although both aspects have a significant effect on their attitudes towards these practices. However, participation in in-service courses focusing on inclusive education and working as a school leader in a special school had negative association with school leaders' attitudes towards inclusive education practices.

ARTICLE HISTORY

Received 24 April 2020
Accepted 13 October 2021

KEYWORDS

Inclusive education;
attitudes; school leaders;
factor analysis; SEM analysis

Mida näitas meie uuring koolijuhtide hoiakutest?

Introduction

Drawing on the idea of social justice, inclusive education has become an important aim of education worldwide (Arcidiacono and Baucal 2020; Odom 2000; Soukakou 2012; Vlachou and Fyssa 2016). According to the UNESCO Salamanca Statement and the 1994 Framework for Action, the inclusion of disabled children should be the norm

Hoiakute dimensioonid

- Õpetajatel võime eristada kaasava haridusega seonduvatel hoiakutel neli dimensiooni:
 1. Praktikatega seonduvad hoiakud
 2. Diferentseerimisega seonduvad hoiakud
 3. Toetussüsteemidega seonduvad hoiakud
 4. Visioonis kajastuvad hoiakud
- Kolm liiki koolijuhtidel - praktikad, toetussüsteemid, visioon

Praktikad

- Tunde on võimalik korraldada viisil, mis **sobib kõigile** lastele.
- Usun, et iga õpilane saab kaasavas koolis õppida, kui õppekava on **kohandatud** vastavalt nende individuaalsetele vajadustele.
- Head õpetajad saavad oma tegevusi **diferentseerida** nii, et nad saaksid õpetada kõiki oma klassi õpilasi.

Diferentseerimine

- Õpilaste **eraldamine** pole vajalik, et tagada neile kvaliteetne haridus.
- Olen nõus **kohandama** õppekava, et see vastaks kõigi kaasavas klassiruumis õppivate õpilaste individuaalsetele vajadustele.
- Olen nõus kohandama individuaalsete õpilaste **hindamist**, et kaasav haridus rakenduks.

Toetussüsteemid ja tugispetsialistid

- Leian, et **väljastpoolt kooli** on piisavalt personali, kes toetaks mind kõigi õpilaste ainulaadsete haridusvajaduste arvestamisel.
- Leian, et **koolis on piisavalt personali**, kes toetaks mind kõigi õpilaste ainulaadsete haridusvajaduste rahuldamisel.
- Leian, et **minu toetamiseks on piisavalt ressursse**, et rahuldada kõigi õpilaste ainulaadseid haridusvajadusi.

Visioon

- Kaasamine hõlbustab sotsiaalselt sobivat **käitumist** kõigi õpilaste jaoks.
- Kaasamine soodustab erinevuste **mõistmist** õpilaste seas.
- Kaasav haridus viib lõpuks sotsiaalse **kaasatuseni**.

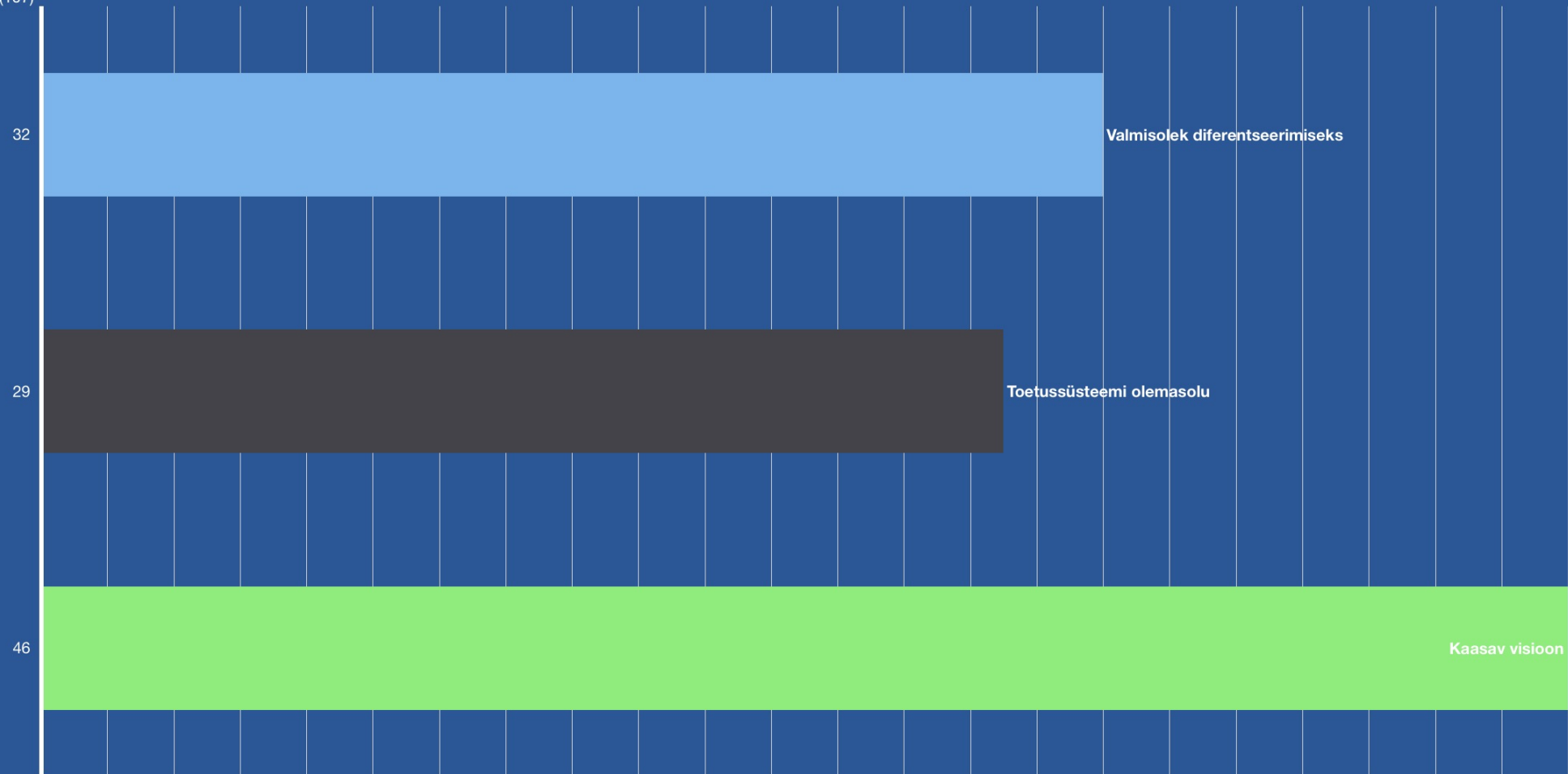
Mis on kõige tähtsam kaasavate praktikate kujunemisel?

- Valmisolek diferentseerimiseks
 - Toetussüsteemi olemasolu
 - Kaasav visioon

4. Mis on kõige tähtsam kaasavate praktikate kujunemisel?

Number of answers (107)

Eesti koolijuhtide uuring

- Küsimustik: 35 väidet 4 dimensioonis (praktilad, diferentseerimine, toetussüsteem, visioon)
- Nõustumisskaala (−3 kuni +3)
- Taustaküsimused (tavakool vs erikool, õpilaste arv koolis, koolijuhi sugu, töökogemuse kestus, vanus, kogemus kaasavas klassiruumis töötamisel, kaasava hariduse koolituste läbimine, kaasava hariduse teadmiste enesehinnang)
- 301 koolijuhti (sh 24 erikoolidest, 62 mehed, 82% töötanud kaasavas klassis, 7 läbinud vähemalt 40 tundi koolitust, 135 (45%) mingi lühema koolituse, 18% hindasid teadmised väga heaks, 48% hindasid teadmised heaks, 34% keskpäraseks, 2 koolijuhti ebapiisavaks)

Koolijuhtidel eristatavad hoiakute dimensioonid

Dimensioonid	Keskmine
Praktikad	0,34
Toetussüsteemid	-1,50
Visioon	0,59

Koolijuhtide hoiakud praktikate osas

Väited	Keskmine
<ul style="list-style-type: none">• Tunde on võimalik korraldada viisil, mis sobib kõigile lastele.	-0,07
<ul style="list-style-type: none">• Usun, et iga õpilane saab kaasavas koolis õppida, kui õppekava on kohandatud vastavalt nende individuaalsetele vajadustele.	0,34
<ul style="list-style-type: none">• Head õpetajad saavad oma tegevusi diferentseerida nii, et nad saaksid õpetada kõiki oma klassi õpilasi.	0,74

Koolijuhtide hoiakud toetussüsteemide osas

Väited	Keskmine
<ul style="list-style-type: none">Leian, et väljastpoolt kooli on piisavalt personali, kes toetaks mind kõigi õpilaste ainulaadsete haridusvajaduste arvestamisel.	-1,40
<ul style="list-style-type: none">Leian, et koolis on piisavalt personali, kes toetaks mind kõigi õpilaste ainulaadsete haridusvajaduste rahuldamisel.	-1,30
<ul style="list-style-type: none">Leian, et minu toetamiseks on piisavalt ressursse, et rahuldada kõigi õpilaste ainulaadseid haridusvajadusi.	-1,80

Koolijuhtide hoiakud visiooni osas

Väited	Keskmine
<ul style="list-style-type: none">• Kaasamine hõlbustab sotsiaalselt sobivat käitumist kõigi õpilaste jaoks.	0,34
<ul style="list-style-type: none">• Kaasamine soodustab erinevuste mõistmist õpilaste seas.	0,82
<ul style="list-style-type: none">• Kaasav haridus viib lõpuks sotsiaalse kaasatuseni.	0,61

Kuidas määravad kaasavate praktikate kujunemist erinevad tegurid?

- Toetussüsteemi olemasolu
 - Kaasav visioon
- Tava- vs erikooli juhtimine
 - Õpilaste arv koolis
 - Koolijuhi sugu
- Koolijuhi töötamise kogemus
 - Koolijuhi vanus
- Koolijuhi poolt kaasava hariduse koolituste läbimine
- Koolijuhi hinnang enda teadmistele kaasavast haridusest

5. Kui hinnang toetussüsteemile on positiivsem, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

Number of
answers (120)

108

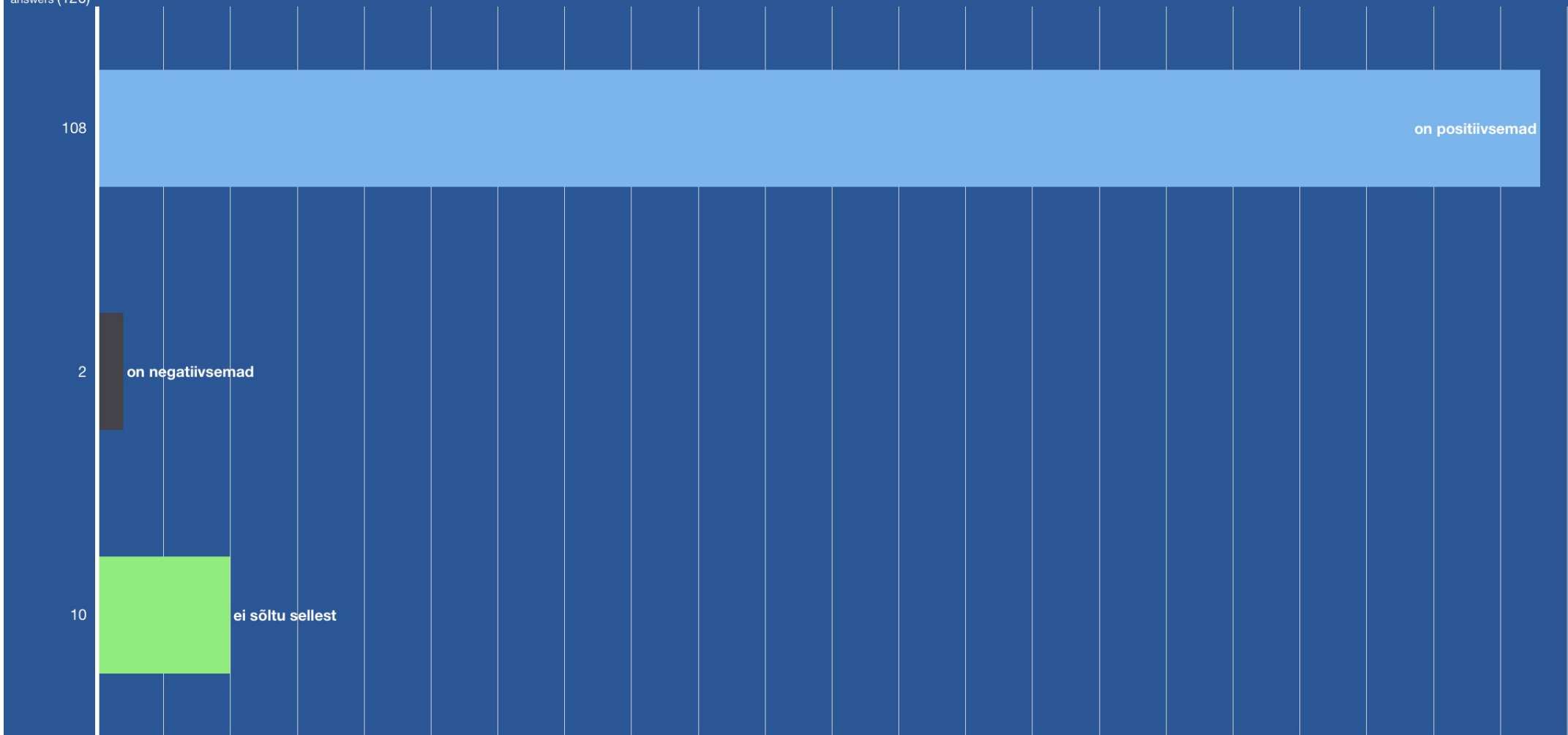
on positiivsemad

2

on negatiivsemad

10

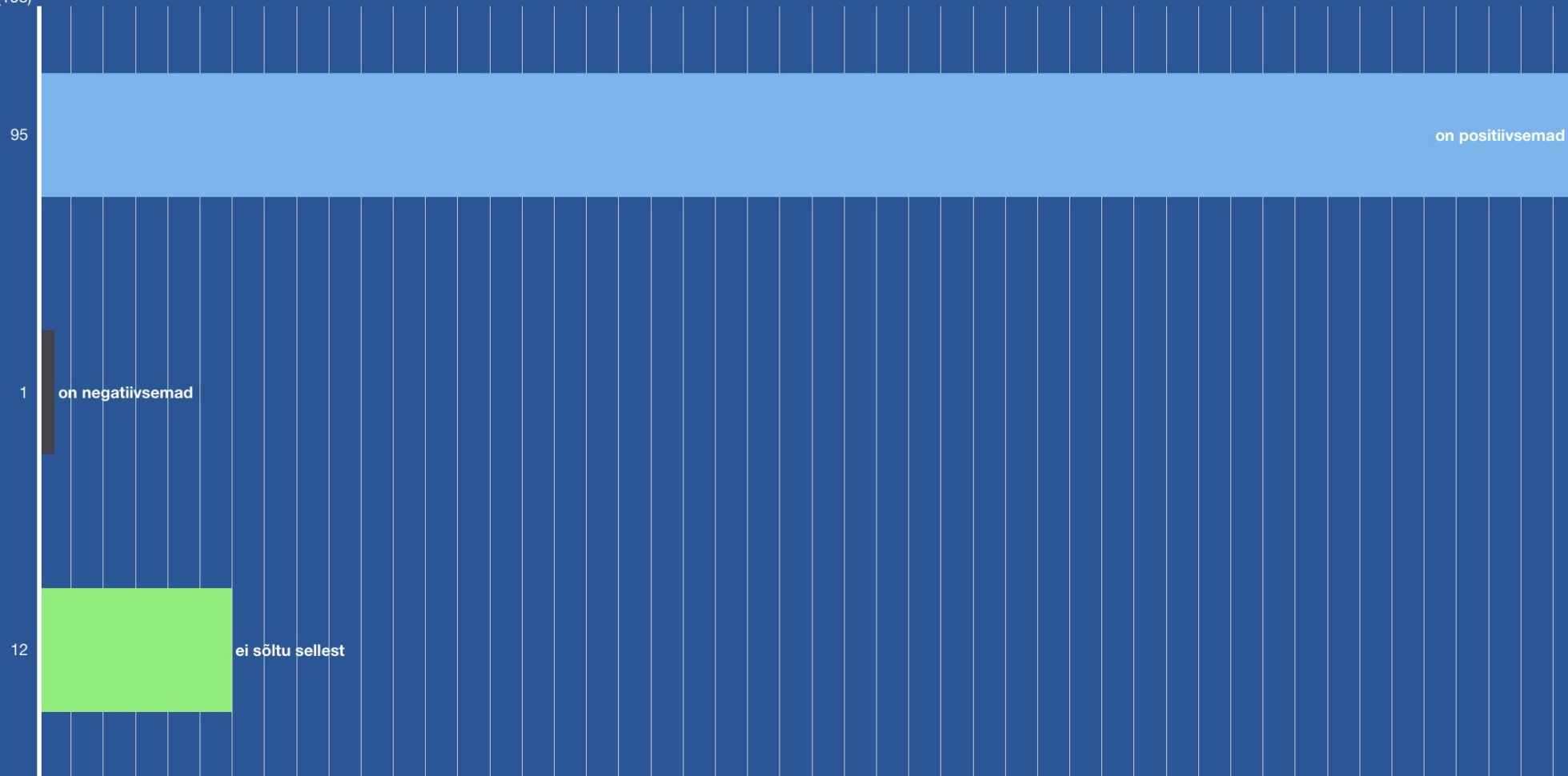
ei sõltu sellest

6. Kui hinnang kaasavale visioonile on positiivsem, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

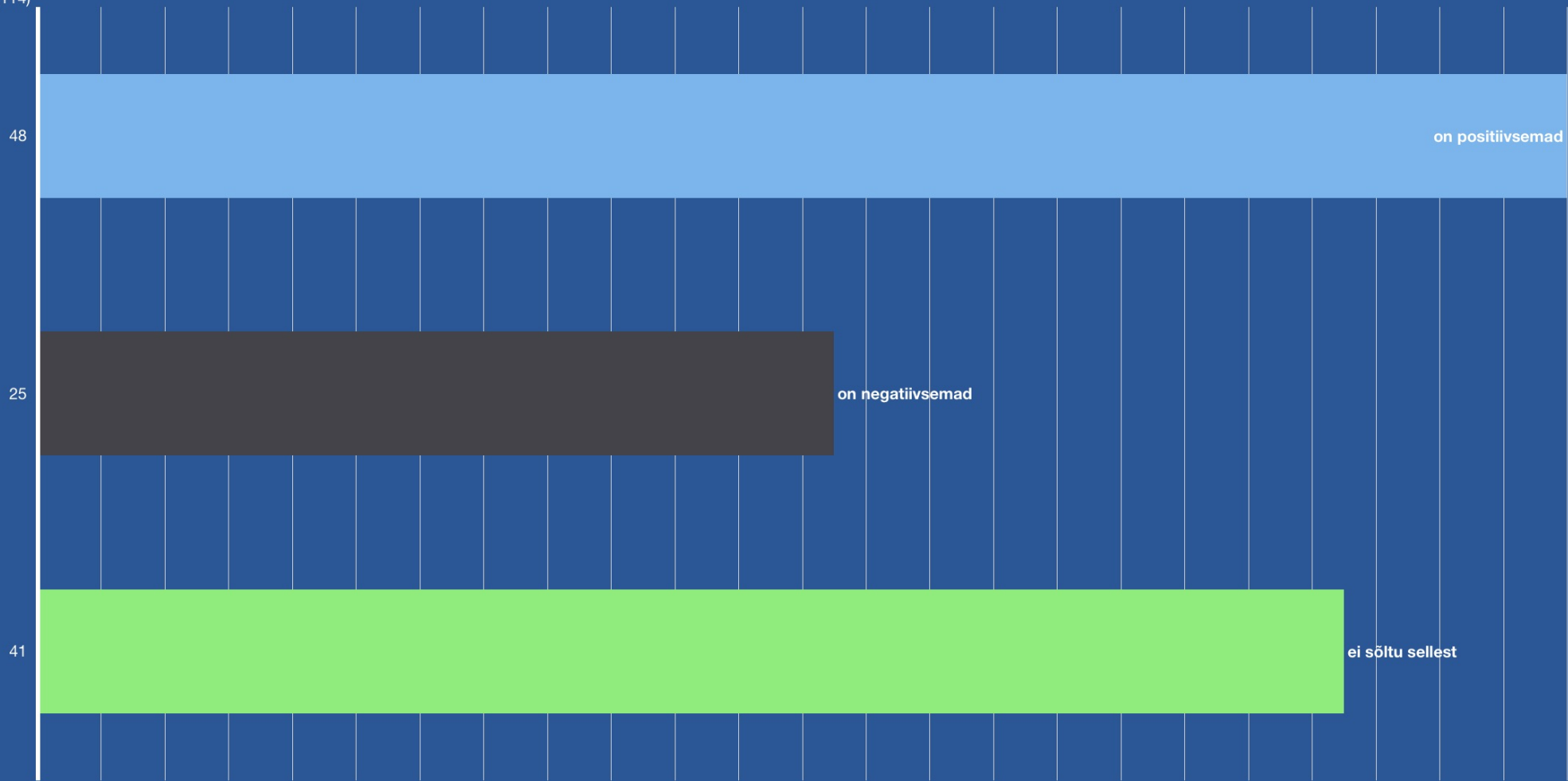
Number of
answers (108)

7. Kui koolijuht juhib erikooli, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

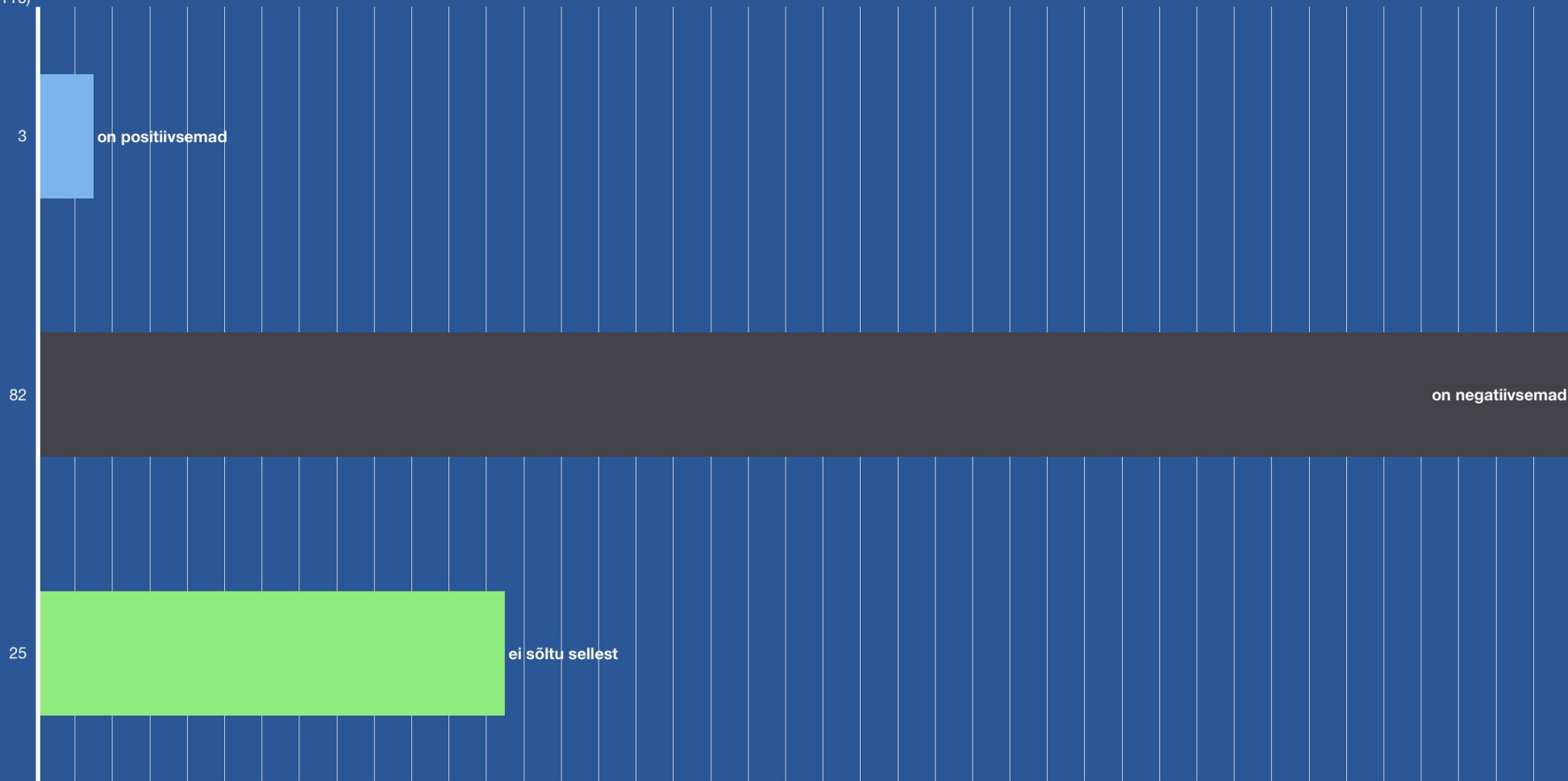
Number of
answers (114)

8. Kui õpilaste arv koolis on suurem, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

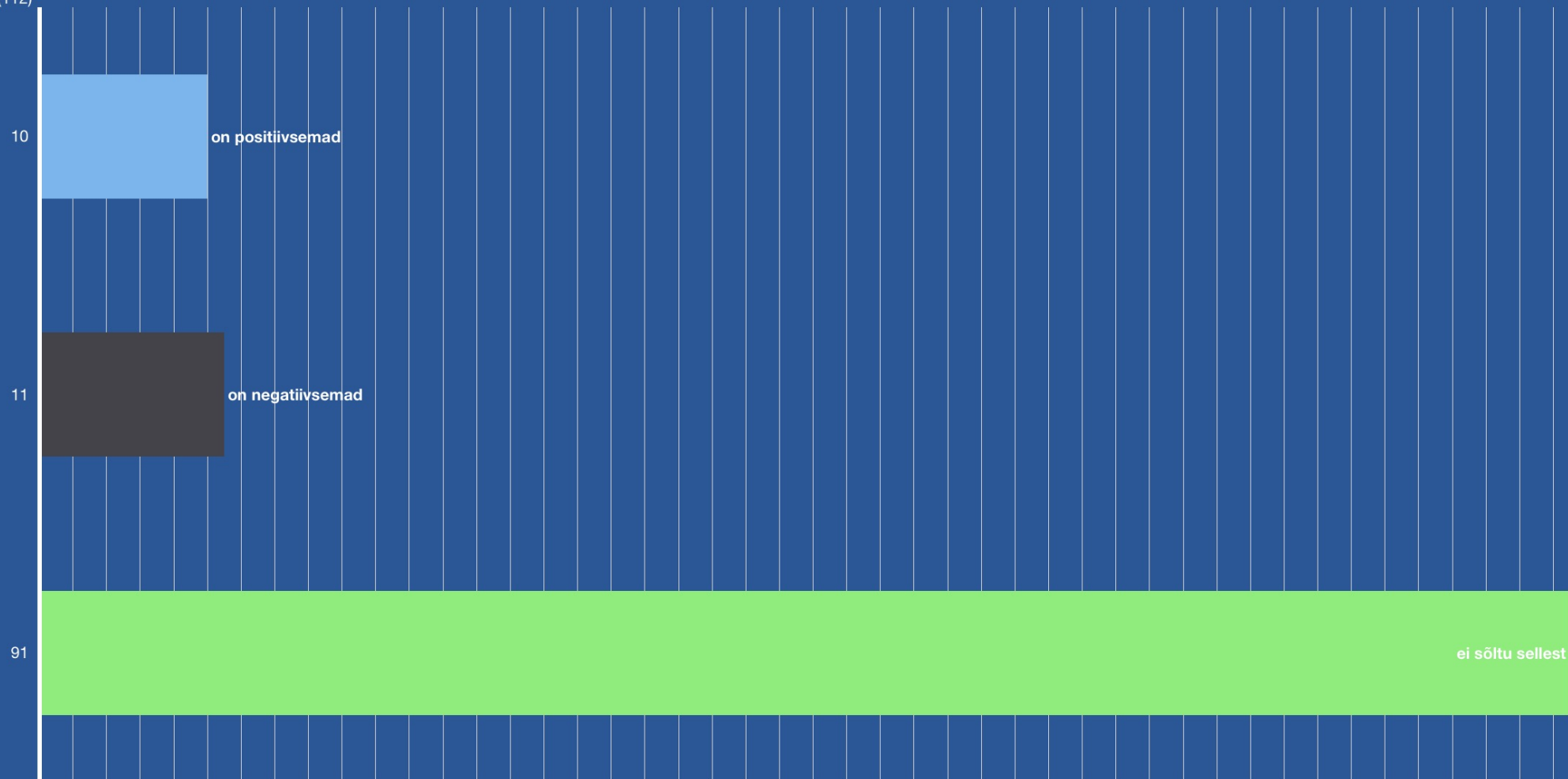
Number of answers (110)

9. Kui koolijuht on mees, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

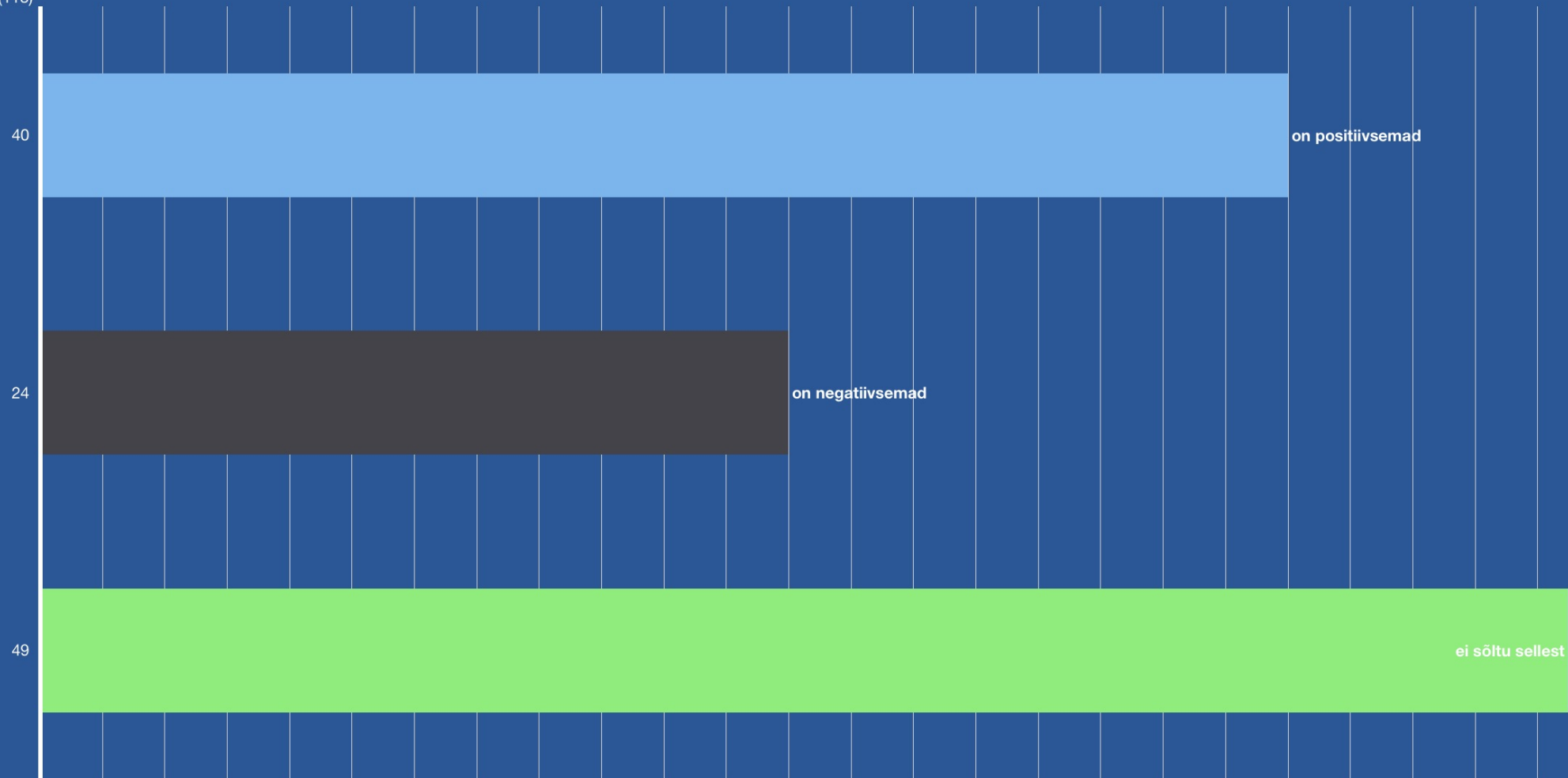
Number of
answers (112)

10. Kui koolijuht on suurema töötamise kogemusega, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

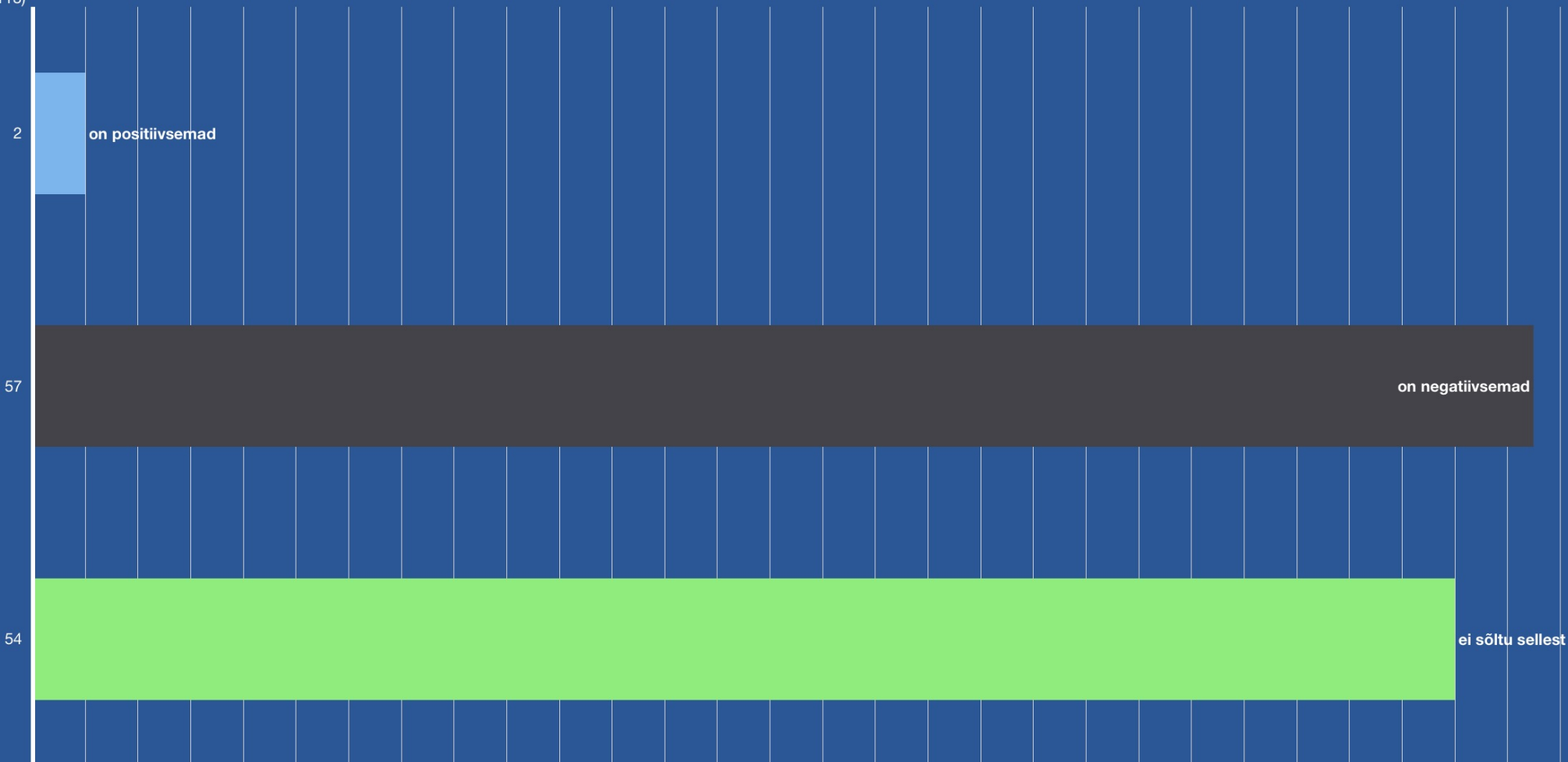
Number of answers (113)

11. Kui koolijuht on vanem inimene, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

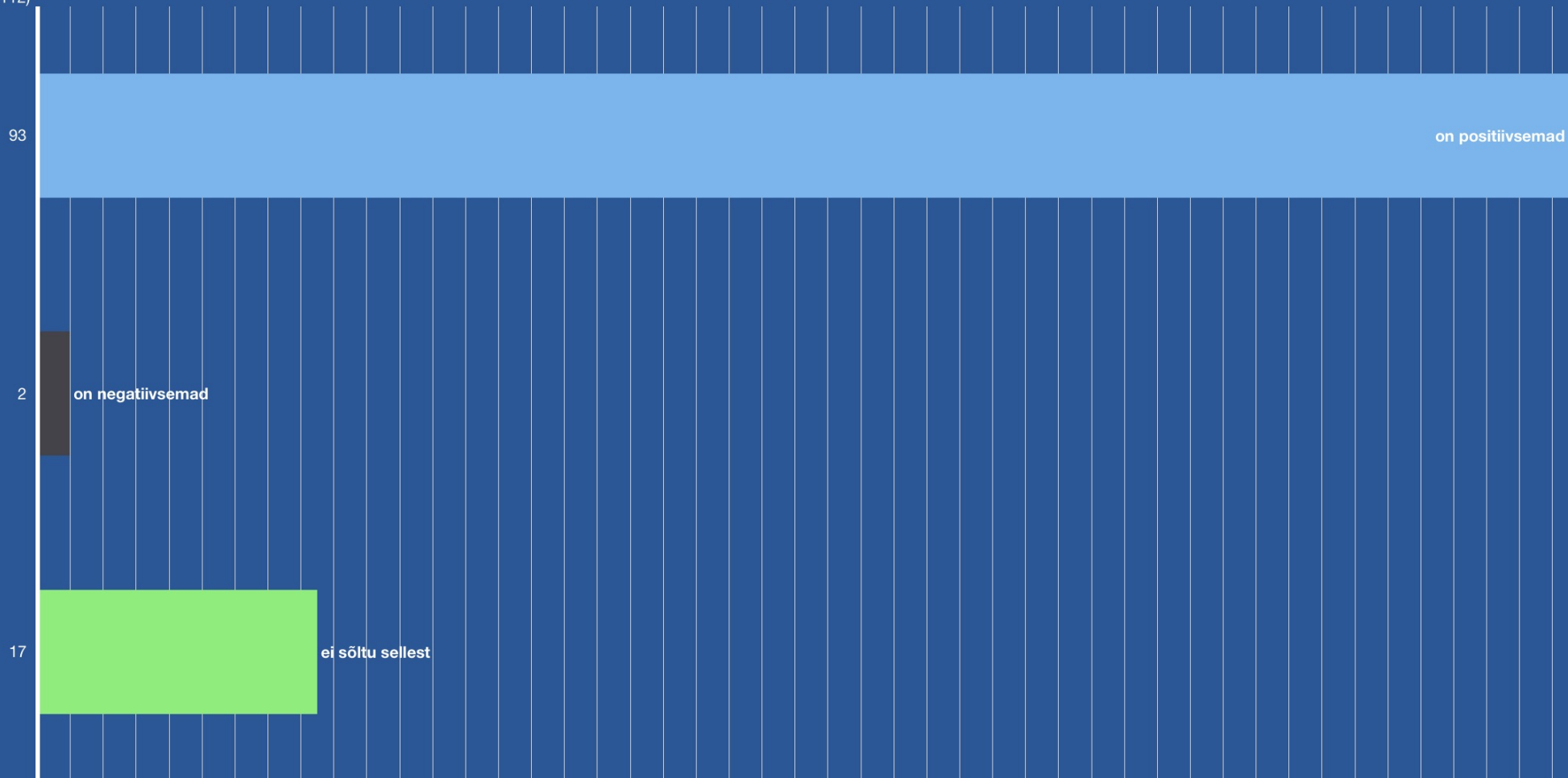
Number of answers (113)

12. Kui koolijuht on läbinud kaasava hariduse koolitusi, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

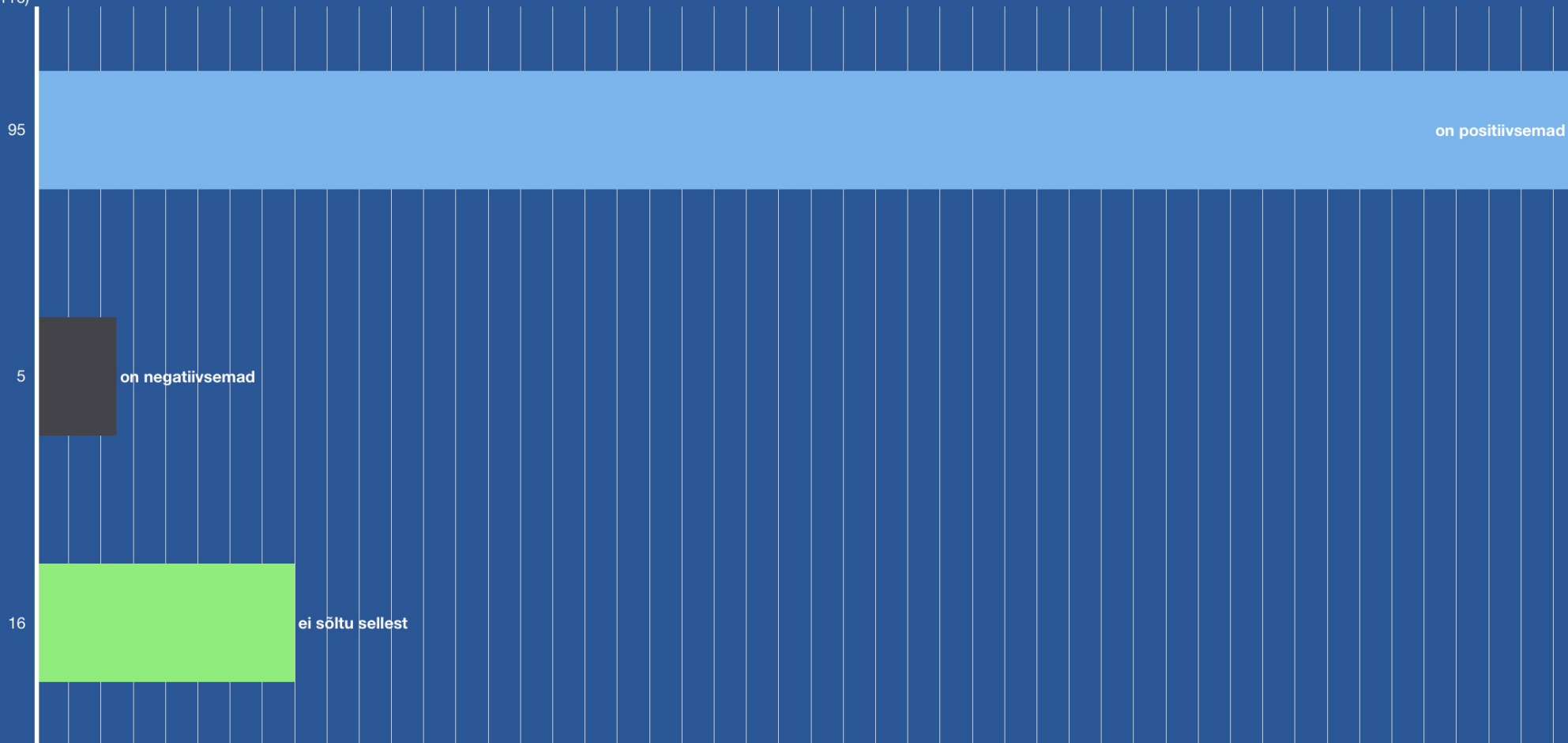
Number of answers (112)

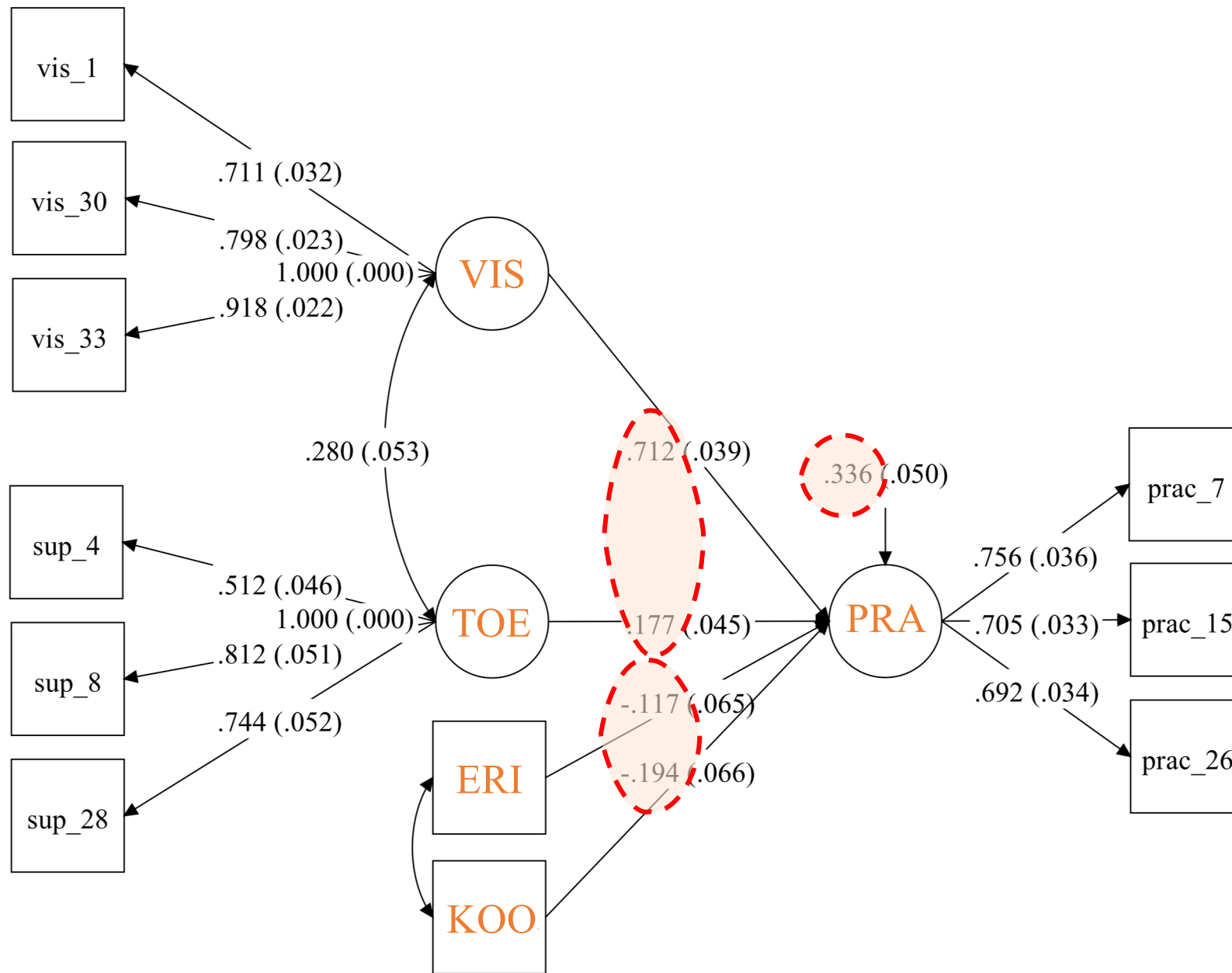

13. Kui koolijuht hindab oma teadmisi kaasavast haridusest kõrgemalt, siis hoiakud kaasavatesse praktikatesse ...

Number of answers (116)

Sobitusastme näitajad: $\chi^2/df = 2.50$, RMSEA = .071, CFI = .973, TLI = .963, WRMR = 0.883.

Kokkuvõte

Kui soovime kaasavate praktikate suhtes positiivseid hoiakuid, siis

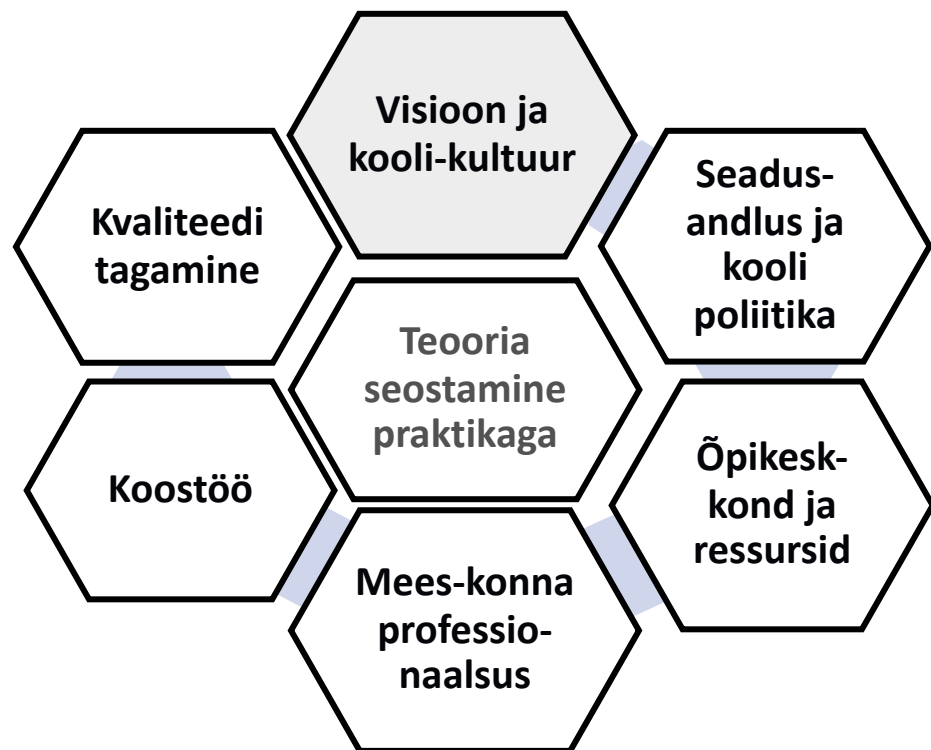
1. Tuleb võtta aega ühise **visiooni** kujundamiseks (juhi roll kultuuri kujundamisel koolis või lasteaias)
2. Tuleb jätkuvalt leida viise, kuidas kasvõi olemasolevate ressurssidega luua **toetav kogukond** (toetus kolleegidelt, juhtkonnalt; toetus ka enda kompetentside arendamiseks, koostöös väljakutsete lahendamiseks)
3. Tuleb leida häid lahendusi **professionaalse arengu** toetamiseks (sh koolitused, mille käigus töötatakse koostöiselt kaasavate praktikate ja kaasava visiooni analüüsis ja kujundamisega)

Kuidas koolid on kujundanud oma kaasava hariduse visiooni ja koolikultuuri ja hakanud rakendama kaasava hariduse põhimõtteid?

Uuringu taust ja eesmärk

Pikaajaline täienduskoolitus koolide meeskonnale (õpetajad, tugispetsialistid, koolijuhid) – 10 EAP

Juhtumiuuring

Milliseid arendustegevusi kaasava hariduse rakendamiseks viisid koolid ellu koolituse jooksul ja millised tegurid neid mõjutasid?

Valim: 2 kooli

- PK ulatuses sarnane õppijate arv
- Sarnane HEV õppijate osakaal
- Sama koolipidaja
- Kõikide võtmeisikute osalus koolitusel

Tulemused: kaasava koolikultuuri kujundamine

VISIOON JA VÄÄRTUSED	
Juhtum 1	Juhtum 2
Visiooni ja väärtuste sõnastamine enne koolituse algust	Kooli visioon ja väärtused varem sõnastatud
Visiooni ja väärtuste kujundamisel kaasatud erinevad osapooled	Andmed puuduvad
KH mõiste ja tähendus täpselt formuleeritud	Koolituse jooksul tunnetati vajadust KH mõiste ja tähenduse formuleerimiseks kooli dokumentatsioonis

KAASAVA KOOLI STRUKTUURSED, SH KOOLIKULTUURI KUJUNDAMISE ARENDUSTEGEVUSED

Kooli poliitika kujundamine

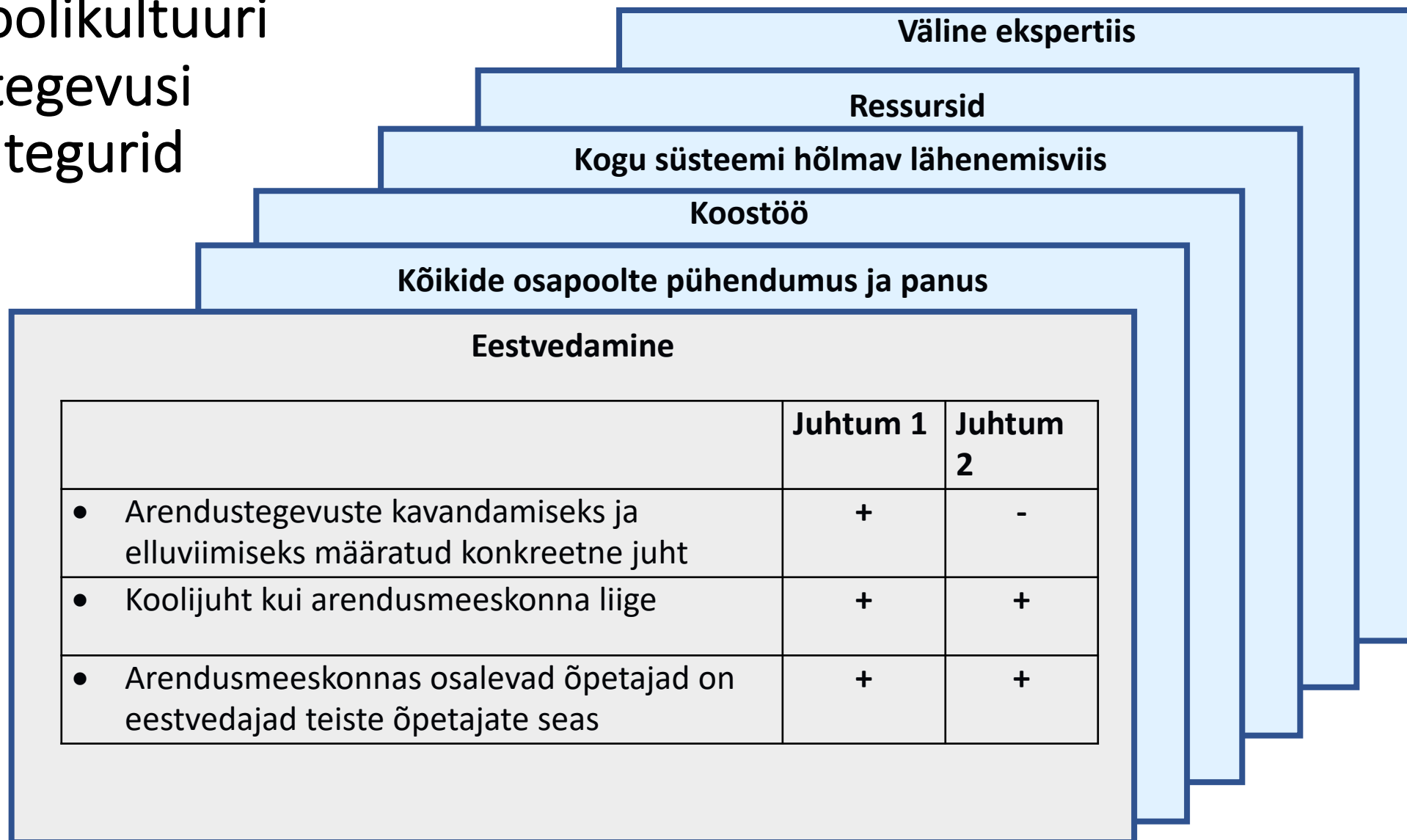
Õppijate toetamine

Personali toetamine

Tulemused: struktuursed muutused

	Koolituse jooksul läbi viidud arendustegevused	Juhtum 1	Juhtum 2
KOOLI POLIITIKA	Kooli õppekava muutmine	+	+
	Kooli arengukava uuendamine	+	-
ÕPPIJATE TOETAMINE	Arenguvestluste läbiviimise korra muutmine	+	-
	Õppijatele pakutava toe süsteemi muutmine	+	+
	Kooli sisekorra eeskirja muutmine	-	+
PERSONALI TOETAMINE	Koolisisene koolitus kõikidele õpetajatele	+	-
	KH teemaliste töötubade läbiviimise algatamine	+	+
	Kooli personali koolitusvajaduse kaardistamine	+	+
	Kooli personali koolitusplaani väljatöötamine	+	-
	Õpetajate enesehindamise maatriksi väljatöötamine	-	+

Kaasavat koolikultuuri ja arendustegevusi mõjutavad tegurid

Koolituse lõpptulemus

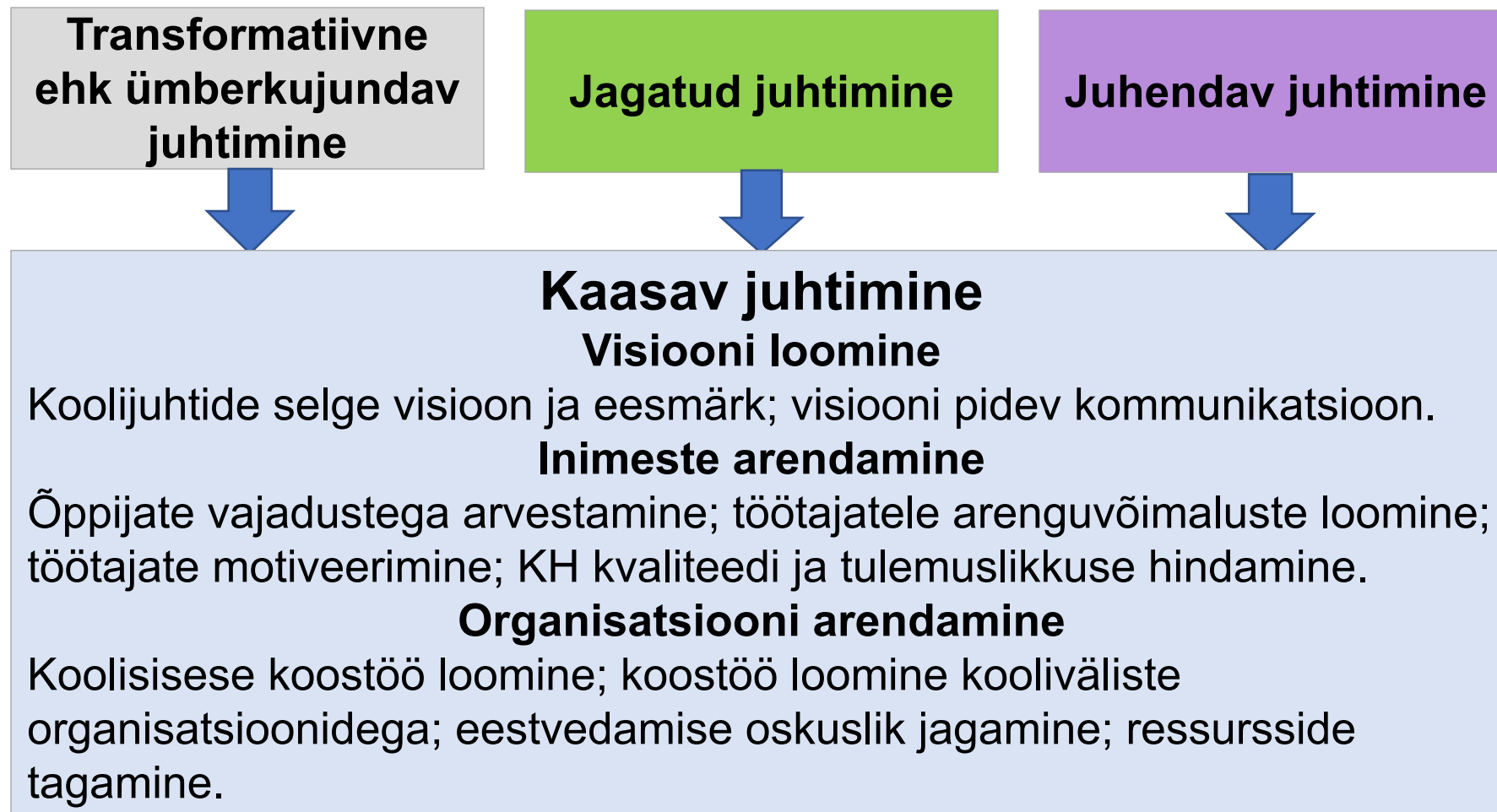
JUHTUM 1

Valmis kooli edasine arengukava, milles kõik määratletud arendustegevuste valdkonnad ja tulemuste mõõdikud kandsid kaasava kooli võtmekomponente.

JUHTUM 2

Kaardistati kooli arendustegevuste valdkonnad, mis kavandati aluseks võtta kooli arengukava edasisel uuendamisel (järgmisel aastal).

2 juhtumi kaasava juhtimise komponendid

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Aitäh!

Margus Pedaste ja Tiina Kivirand
Tartu Ülikool, haridusteaduste instituut

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks